

Àrea: Societat i Comunitat

Acolliment en família extensa: un repte social

Autors:

Pere Amorós, Jesús Jiménez, Mª Cruz Molina, Crescencia Pastor, Laura Cirera, Dolors Martín. M. Jesús Comellas, Núria Fuentes, Pilar Lozano, Maribel Mateo, Ana del Pino, Anna Ramón, Angels Balcells, Asunción Pastor

Nom del departament/grup i institució:

Grup de Recerca sobre Intervencions Socio-educatives en la Infància i l'adolescència (GRISIJ).

Universitat de Barcelona; Departament de Mètodes d'investigació i diagnòstic en educació (MIDE).

Contacte: grisij@ub.edu

Resum:

La recerca, *Acolliment en família extensa: un repte social*, segueix la línia de treball de recerques anteriors: *Famílies Cangur* (2003) i *Programa de formació per a famílies acollidores d'urgència* (2002).

En aquesta ocasió, s'aborda una altra modalitat d'acolliment, que és el que es duu a terme dins el mateix grup familiar, i que és la modalitat més estesa, amb més de 15.000 nens acollits. La recerca culmina en la elaboració d'un programa destinat als acollidors i acollidores en família extensa. L'objectiu de la recerca és crear un nou model d'intervenció en els acolliments en família extensa que ajudi a les famílies acollidores a desenvolupar aspectes actitudinals, emocionals i educatius que facilitin un clima familiar adequat per el desenvolupament integral del jove o la jove acollida.

Text:

La recerca cooperativa *Acolliment en família extensa: un repte social* està dins la línia de treballs del Grup de Recerca sobre Intervencions Socio-educatives en la Infància i l'Adolescència (GRISIJ) (Amorós, P., Freixa, M., Fuentes, N., Molina, M. C., 2001; Amorós, P., Freixa, M., Lozano, P., Mateo, M., 2002; Amorós, P., Palacios, J., Fuentes, N., León, E., Mesas, A., 2002 y Amorós, P., Palacios, J., Fuentes, N., León, E., Mesas, A., 2003).

En concret, per a aquest projecte, s'ha proposat culminar el procés de recerca cooperativa en la elaboració d'un programa formatiu pels acollidors i acollidores en família extensa.

Des de l'any 1997, el grup GRISIJ col·labora amb la Fundació "la Caixa" en el desenvolupament del denominat Programa Famílies Cangur en col·laboració amb diverses comunitats autònomes. Entre les innovacions que ha comportat aquesta col·laboració destaquem el disseny i creació de les modalitats d'acolliments d'urgència-diagnòstic, els acolliments d'immigrants i els programes d'intervenció amb la família biològica. Paral·lelament a la creació d'aquestes noves modalitats, es va a portar a terme una avaluació del programa durant tres anys (Amorós, Palacios, Fuentes, León y Mesas, 2003) i després d'haver observat la necessitat d'una formació específica per a les famílies acollidores d'urgència, es va elaborar el

programa de formació per als acolliments d'urgència (Amorós, Palacios, Fuentes, León, Mesas, 2002).

En aquesta nova recerca, el repte s'ha centrat en un altre tipus d'acolliment, en els acolliments de família extensa. D'una banda, s'ha observat que representen el 85% dels acolliments familiars (Fernández del Valle Bravo, 2003), i, d'altra banda, és un fet constatat que les famílies extenses reben menys preparació que les alienes. Aquesta situació va plantejar la necessitat d'unir esforços (Fundació "La Caixa", comunitats autònomes i grup GRISIJ) per realitzar una recerca cooperativa amb l'objectiu final d'elaborar un programa de formació adreçat a les famílies extenses que feien acolliments familiars. Un programa previst com un procés d'ajuda i formació continuada durant el temps en què les famílies fan l'acolliment. Aquesta recerca també ha rebut ajudes de Plan Nacional de Promoción del Conocimiento del Ministeri de Ciència i Tecnologia i de la Universitat de Barcelona.

L'elaboració dels objectius i els continguts que conformen aquest programa ha sorgit a través d'un procés d'investigació cooperativa en el qual han participat famílies acollidores, tècnics especialitzats en protecció de la infància i un equip d'investigació format per professorat de la Universitat de Barcelona i la Universitat de Sevilla.

L'objectiu general de la recerca és crear un nou model d'intervenció en els acolliments en família extensa que ajudi a les famílies acollidores a desenvolupar habilitats i aspectes actitudinals, emocionals i cognitius que facilitin un clima familiar adequat per el desenvolupament integral del jove o la jove acollida. Poden destacar els següents aspectes:

- Actitudinals i emocionals: disposició a acceptar el passat del nen, els seus sentiments i records sobre la seva família; disposició a mostrar respecte cap a la família biològica i les circumstàncies de la separació: ajudar al nen a conservar i valorar la seva història ...
- Desenvolupament d'habilitats que permetin afrontar d'una manera competent la tasca d'educar un nen en totes les seves necessitats i aspectes concrets (estils educatius, resolució de conflictes, etc.)
- Aspectes cognitius relacionats amb el procés de l'acolliment i les seves implicacions (deures i drets), diferències intergeneracionals, rols familiars, problemes més habituals, reforç personal, recursos existents a la societat, etc.

El desenvolupament del projecte s'ha dividit en dues fases:

- Primera fase: Avaluació de les necessitats formatives de les famílies acollidores.
 - o Aquesta fase s'ha desenvolupat en la realització de 8 grups de discussió de famílies que pertanyen a 4 Comunitats autònomes, i
 - o Grups de discussió amb els tècnics que componen els 10 grups de recerca de cada una de les CCAA: Canàries, Castella-La Manxa, Madrid i La Rioja.
 - o
- Segona part: Elaboració del Programa de formació per l'acolliment en família extensa.

L'anàlisi de contingut de les necessitats detectades a partir del grups de discussió amb les famílies i amb els tècnics, i de la revisió bibliogràfica vam sorgir els nuclis temàtics que han conformat el contingut del Programa.

L'elaboració de cadascun d'aquest nuclis ha format part d'un disseny de recerca cooperativa amb la participació de 66 tècnics distribuïts en 10 grups de treball de 4 CCAA diferents i coordinat per els membres de grup GRISIJ de la Universitat de Barcelona i de Sevilla.

Aquest procés de recerca cooperativa ha combinat sessions formatives, participatives i de elaboració de continguts, juntament amb els procés d'avaluació del programa pilot amb els propis professionals i amb grups de famílies acollidores. S'ha desenvolupat al llarg de dos anys en un intercanvi continu de les diferents produccions que s'anaven elaborant.

El programa definitiu que ha sorgit d'aquest procés de recerca cooperativa conté 10 sessions, cada sessió està estructurada amb objectius, activitats, estratègies així com els materials i recursos didàctics.

Sessió preliminar. Les famílies d'acollida: ens presentem.

Sessió 1. L'acolliment en família extensa: aspectes diferencials.

Sessió 2. Els rols diferencials.

Sessió 3a. Desenvolupament evolutiu: canvis i conseqüències.

Sessió 3b. Desenvolupament evolutiu: canvis i conseqüències.

Sessió 4. Les relacions amb els pares biològics.

Sessió 5: Els estils educatius.

Sessió 6a. La gestió positiva del conflicte.

Sessió 6b. La gestió positiva del conflicte.

Sessió 7. La prevenció de les conductes de risc.

Sessió 8. El reforç personal a les persones acollidores.

Sessió 9. Relació amb la comunitat i utilització de recursos.

El programa està dissenyat per aplicar-lo en un grup d'unes setze o divuit persones i com material de suport conté un CD amb diapositives i fitxes de treball i un DVD amb testimonis i històries animades. El programa, "Programa de Formació per l'acolliment en família extensa (2005)", ha estat editat i es pot aconseguir amb una sol·licitud a l'Àrea Assistencial i Educativa de la Fundació "la Caixa".

Bibliografia:

Amorós, P., Freixa, M., Fuentes, N. i Molina, M.C. (2001). Specialist Fostering in Spain. *Adoption and Fostering*. **25** (2) 6-17.

Amorós, P., Freixa, M., Lozano, P. i Mateo, M (2002). El proceso de acoplamiento en el acogimiento familiar especializado. *Bienestar y Protección Infantil*. **1** (2) 11-34.

Amorós, P., Palacios, J., Fuentes, N., León, E. i Mesas, A. (2002) *Programa per a la formació de famílies acollidores d'urgència-diagnòstic*. Barcelona. Fundació "La Caixa".

Amorós, P., Palacios, J., Fuentes, N., León, E. i Mesas, A. (2003) *Familias Canguro: Una experiència de protecció a la infància*. Col·lecció Estudis Socials. Barcelona. Fundació "La Caixa".

Fernández del Valle, J. i Bravo, A. (2003). *Situación actual del acogimiento de menores en España*. Universitat d'Oviedo. No publicat.